

versemblant donat el cas que durant els Ss. XIV i XV *carrer* fou un concepte molt conegut i estès pertot i es deia de moltes poblacions i ciutats que s'havien passat a la jurisdicció d'una ciutat reial i que n'havien adquirit el seu veïnatge i gaudien dels seus privilegis (veg. *GrEncCat.*: *carreratge*); Perpinyà fou *carrer* de Barcelona. — 24 A Gavarra (Alt Urgell) recollim *caredal* m. 'apilotament de pedres d'una ruïna' (any 1957); no sembla tenir relació amb el nostre mot; no és clar si pot venir del pre-romà *CARIO-* 'roca'. — 25 Un inv. de Vallfogona de Riucorb de 1440 també escriu *carra-tel*. — 26 Veg. Salvioni, *Misc. Rossi-T.*, 403-20, 404; i *FEW* II, 431a i la n. 21 del mateix article on es donen els derivats de *CARRUS* amb el significat de 'tonneau'. — 27 A l'ed. d'O. C., p. 56, en cursiva; però seria realment un castellanisme?, la seva segona acc. és purament catalana en tot cas. — 28 Ha tingut extensió semàntica com a filera: «rengle de garrutxos que van fermes en la caiguda de proa de les veles flocs» (*BDC* XII, 21), *AlcM* dóna la var. amb *-ll* de Sta. Coloma de Q. com a 'renglera (especialment de grans dins una espiga)'. — 29 Com a 'sot d'aigua' en Maldà, *Coll. B. V.*, 219: «me féu xup lo peu al mig d'un *carril* d'aigua en la riera»; cf. «De refer e adobar lo *carril* e la aluèxia de la cenia subitana», doc. val. 1466 (*AlcM*), on sembla tenir el sentit de 'renglera de catúfols'. Notem també «Re més mancava sino que vingués algú que sabés arrencarla [la llengua] del *carril* en què la tenia enclotada la mitj trivial i mitj conceptuosa escola del segle XVII» (MilàF, ed. Gili 1883, p. 268). — 30 Com a 'rodera' trobem en algun punt del P. Valencià: Morella, 1961; Fondó Neus de Novelda, 1963; Camp Mirra de Biar, 1963; convé notar que són prop del territori aragonès o murcià. En els dos docc. valencians de 1532 i 1539 (*AlcM*) lo *carril* d'Aragó deu ser el nom de la carretera en qüestió, tal com es deia llavors a Aragó. [En tot cas *carril* és d'us correcte almenys per als metàl·lics i no crec que hi hagi per ara documentació suficient per decidir si es prengué del castellà; per als marcats en un camí s'ha de dir *rodera*. J. C.]

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *carrada*, *carregar*, *cargar*, *càrrega*, *carga*, *càrrec*, *carregada*, *carregador*, *Es Cargador de Sa Sal*, *a carregadures*, *a carreguetes*, *carregament*, *cargament*, *carregós*, *descarregar*, *descargar*, *descàrrega*, *descàrrec*, *Serra de les Descargues*, *El Descàrrec*, *descarregador*, *encarregar*, *encàrrec*, *encàrrega*, *donar a algú les encarregades*, *encarregament*, *encarregat*, *encarregada*, *carrejar*, *carreig*, *carrejadó*, *carrejament*, *carrejada*, *carrell*, *carrellada*, *encarrellar*, *acarrellar*, *carrera* (diversos sentits), *llevar de carrera*, *carrevada*, *acarrerar*, *acarrerament*, *descarrerar*, *descarrerat*, *carrerany*, *carrany*, *carreranc*, *carranyanc*, *carràs*, *carrerassa*, *carrassa*, *carrer*, *fer carrer*, *carreratge*, *carreró*, *carretera*, *carredeta*, *carreròla*, *carriola* 'mena de bolet', *carrioleta*, *curriola*, *carraguilla*, *carreta*, *carret*, *carretol*, *carretada*, *fer car-*

retada, *carretam*, *carreter*, *carretejar*, *carretatge*, *carreteig*, *carretal* adj. (*camí carretal*) i m., *carretera*, *carretell*, *carretella*, *carretilla*, *carretó*, *carretoina*, *carriola* 'carro petit de tres rodes', *carrioleta*, *carril*, *carrilla*, *carri(l)lada*, *carrilaire*, *descarriolar*, *descarriolament*, *car-riscle*, *carriot*, *carrossa*, *carrosseria*, *acarrossar*, *carruatge*, *carriatge*, *carromato*, *ferrocarril*.

Carroll, V. *carràs* *Carromato*, V. *carro*

CARRONYA, pres de l'it. *carogna* 'carnús', mot afí al ll. *CARO*, *CARNIS*, 'carn'. □ 1.ª doc.: 1839, Lab., només en l'acc. figurada 'rof'.

El mot **CARONEA*, d'on provenen el fr. *charogne* i l'it. *carogna*, no ha deixat descendència directa en les llengües hispàniques. totes les quals el prengueren en data més o menys moderna de l'italià. La formació d'aquesta base en llatí vulgar, endemés, presenta greus i obscurs problemes, veg. *DCEC* I, 717-8, i *DECH*. Amb caràcter un poc popular el mot s'ha introduït solament en accs. figurades, com la que ja dóna Lab., o bé eiv. *carronya* «mezquindad, tacaferia, objeto despreciable» (PzCabrero). Entre nosaltres s'ha dit més aviat *carnús* (que també té, a més, el mateix sentit figurat, p. ex. a Lleida) o bé *ròssa*. En llengua d'oc també és mot importat i poc arrelat (Girona *carougue* «charogne», Moureau, *La Teste*), si bé allà és autòcton un altre mot de la mateixa família, *carauñhada*, que ja usava a la fi del S. XII el trobador Gavallda (del dept. Lauzera), *Rom.* xxxiv, 536. Aquest sembla haver penetrat amb alguna força durable en la nostra llengua, però segurament com a manlleu de la llengua d'oc: «si és sutza cosa veer *carunyada*, e los lochs sutzes de la persona, los quals natura mana cobrir, quant més és sutza cosa --- amar colpes!», R. Llull (*Blanq.*, *NCl.* II, 110.2); «aquest entorn ha *caronyada*, per ço con hi ha gran pudor» en el S. XIV, en el *Libre dels Ensenyaments* de Brunet Latí (*BABL* II, 279; de nou p. 286); i encara era coneguda del rossellonès-banyolí Miguel Agustí (1617), conservat també en la traducció castellana: «algo que llamamos en Cataluña *rosas* <'ròsses'> o *curunyada*, llaman los castellanos *buitrera*, por ser manjar de buitres» (*Agríc. del Prior*, llibre V, cap. 8).

DERIV.: *carronyejar*.

Carroportal, V. GALAPET *Carròs*, V. *carràs* *Carrossa* I, V. *carro*; II, veg. *crossa* *Carrossera*, *carrosseria*, V. *carro* *Carrua*, V. *corrua* *Carruatge*, V. *carro* *Carrutlles*, *carrutxa*, V. *carro* *Cart* o *creu*, V. *càra*

CARTA, del ll. *CHARTA* f. 'paper', i aquest del grec *χάρτης* m. 'papyrus, paper'. □ 1.ª doc.: S. XIII (Desclot, Llull, *Cròn.* de Jaume I, i en docs. de tot el segle).

De significat llavors molt ampli, per als escrits més diversos: «*Carta* e empreniment sia fet entre mi e N'Arpan», Llull (*Blanq.*, *NCl.* I, 273.24); «pençada ab una cadeneta d'or --- legí açò que deya: —Aques-